

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

(2025. OKTÓBER, NOVEMBER)

ELISMERÉSEK

* Posztumusz *gróf Batthyány Lajos-díjat* adományoztak **Zsukovszky Miklósnak**, a Derceni Református Egyházközség néhai lelkipásztorának, a Derceni Egyházi Önkéntes Tűzoltóság parancsnokának. A díjat Zsukovszky Miklós felesége vette át a Fiumei úti sírkertben tartott megemlékezésen.

* Kiemelkedő tevékenységéért és az ukrán–magyar kapcsolatok előmozdításáért végzett több éves áldozatos munkájáért Ukrajna Politikai és Jogtudományi Akadémiája az intézmény Tudományos Tanácsának határozata alapján tiszteletbeli akadémikussá választotta **Bacsikai Józsefet**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulját.

* **Csordás László** kárpátaljai irodalomtörténész, kritikus és szerkesztő kapja idén a Fiala Írók Szövetsége (FISZ) *Csáth Géza-díját*. Csordás László – az eddigi díjazottak hagyományát követve – a díjjal járó jutalmat jótékony célra, az Oltalom Karitatív Egyesületnek ajánlja fel. Csordás László a kárpátaljai magyar irodalom és kultúra egyik meghatározó alakja. Tanulmányai, esszéi és kritikái a kor-

társ magyar irodalomtudomány szerves részét alkotják, munkásságában központi szerepet kap a kisebbségi lét, az irodalmi hagyomány és a közösségi felelősség kérdése. A szakmai munkán túl Csordás László tanárként, szerkesztőként és irodalomszervezőként is kiemelkedő szerepet vállal a kárpátaljai magyar kulturális életben. A beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem oktatója.

* Az elmúlt évekhez hasonlóan idén is Szent Lukács evangélista, az orvosok és egészségügyi dolgozók védőszentjének napján adták át a *Linner-díjat* Beregszászban, a Pásztor Ferenc Közösségi Házban. A Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) kilencedik alkalommal díjazott olyan kárpátaljai keresztény magyar orvosokat és ápolókat, akik lelkiismeretesen, odaadással, hűséggel teljesítik hivatásukat. Idén **dr. Vaczko László** belgyógyász, a Munkácsi Keresztyén Egészségügyi Központ igazgató főorvosa lett a *Linner-díjjal* kitüntetett orvos, **Elek Krisztina** nagybaktai nővér pedig ápoló kategóriában lett méltó a díjra.

* A mártírhalált halt Pásztor Ferencre, a beregszászi római katolikus egyházközség egykori plébánosára

emlékeztek. A liturgia végén kihirdették a 2025-ös év *Pásztor Ferenc-díjasát*: idén az egyházközség **Dalmay Árpádot** méltatta a díjban, aki sok éven át nem kevés fáradozással, odaadással munkálkodott az egyházközség fejlődése és megmaradása érdekében.

* Az Országházban tartották a *Magyarok Kenyere a Jövőért* ösztöndíjprogram ünnepélyes díjátadóját, ahol a Kárpát-medence fiatal agrárszakemberei között két kárpátaljai fiatal, **Darcsi Máté** és **Huszár Csaba** is elismerésben részesült. Mindketten az Egán Ede Kárpátaljai Szakképzési Centrum Nagydobronyi Szakképzési Központja és az ÉASzC Baross László Technikum Szakképző Iskola és Kollégium közös mezőgazdasági gépésztechnikus képzésének hallgatói.

* Docensi kinevezést vett át **dr. Talabircsuk Okszána**, az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Filológiai Tanszékének tanára, akinek oktatói tevékenységét korábban az Ungvári Nemzeti Egyetem fennállásának 80. évfordulója alkalmából rektori oklevéllel ismerték el.

* A Tisza Európai Területi Társulás (Tisza ETT) fennállásának 10. évfordulója alkalmából a *Kárpáti Igaz Szó* szerkesztősége különleges elismerésben részesült. **Jevcsák Judit**, a Tisza ETT igazgatóhelyettese személyesen látogatott el a Kárpáti Igaz Szó szerkesztőségébe, ahol ünnepélyesen átadta azt az oklevelet **Dunda**

György lapigazgatónak, amellyel a Társulás megköszönte a lapnak több éves együttműködését és támogatását.

* Szakmai ünnepük alkalmából a művelődési dolgozókat és a népművészet mestereit köszöntötték Beregszászban. Az ünnepi rendezvényre a beregszászi városházán került sor, ahol **Babják Zoltán** polgármester és a városi tanács nevében **Nagyija Lovha** alpolgármester mondott köszönetet a kultúra és a népművészet területén dolgozóknak. Az eseményen díszokleveleket és elismeréseket adtak át azoknak, akik kiemelkedő teljesítményükkel gazdagították a Beregszászi kistérség kulturális életét.

A Beregszászi Városi Tanács díszokleveleiben részesültek:

Varga Éva, a Beregszászi Központi Könyvtár igazgatója,

Irina Nyimec és **Tóth Béla**, a Kodály Zoltán Művészeti Iskola tanárai,

Mihók Erika, az Oroszi Községi Klub kultúraszervezője,

Olena Linova, a Beregszászi Művelődési és Szabadidő Központ technikai dolgozója.

Az Oktatási és Kulturális Osztály oklevelében részesültek:

Bíró Ágnes és **Jana Romanec**, a Kodály Zoltán Művészeti Iskola tanárai,

Olha Popovics, a Beregszászi Központi Könyvtár vezetője,

Bohdan Prihogyko, a Freedom amatőr színház színésze,

Krisztina Sukatka, a Beregszászi Művelődési és Szabadidő Központ művészeti vezetője.

Az Ukrán Oktatási és Művelődési Dolgozók Szakszervezetének Beregszászi Városi Szervezete oklevéllel tüntette ki:

Reskó-Papp Angélát, a Csomai Községi Kultúrház vezetőjét.

Gratulálunk!

FONTOSABB ESEMÉNYEK, RENDEZVÉNYEK

OKTÓBER

* **2025. október 3.** A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem (II. RF KME) Apáczai Csere János Könyvtárának olvasóterme adott otthont **Kurmai-Ráti Szilvia** legújabb regénye, az *Így kell Bódogulni* bemutatójának. Az alkalom az intézmény karrierkövetési osztályának szervezésében valósult meg.

* A szárszói SDG Énekkar 30 éves jubileuma alkalmából szervezett nemzetközi kórustalálkozó egyik kárpátaljai résztvevője volt a tiszabökényi Tisza Csillag kórus, amelynek művészeti vezetője **Kovály Csilla**, a Magyar Kultúra Lovagja, a tiszabökényi kultúrház igazgatója.

* A Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Köre

– Német Kör (elnöke: **Matkovits Kretz Eleonóra**) megemlékezésekkel egybekötött zárandokprogramot szervezett az Apatin–Zombor–Szabadka útvonalon. A szombati napon Szabadkán megrendezésre kerülő *Magyarok és németek szovjet fogásba hurcolása a Kárpát-medence régióiban* témájú nemzetközi konferencián **Weiss Rudolf**, a Német Népi Szövetség elnöke levezetésével tartott előadást **dr. Bognár Zalán**, **dr. Dupka György** és **W. Müller Judit**. Az esemény után megemlékezést tartottak a Vergődő Madár Emlékműnél, majd a résztvevők látogatást tettek a Szegedi Nemzetiségek Házában, ahol **Korom Alexandrával**, a Szegedi Német Önkormányzat elnökével is találkoztak.

* Október 6-án, az aradi vértanúk emléknapján az ungváriak két kiváló magyar hazafira emlékeznek. A rendszerváltozás után vált ismertté az ungvári Kálvária temetőben nyugvó **Szegelethy János** honvédhadnagy és **Bémer László** római katolikus püspök élettörténete. A MÉKK-aktivisták legutóbb Szegelethy János honvédhadnagy sírhelyét újították fel, az ismeretlen „fémgyújtók” által eredeti helyéről lefeszített és földre zuhant felírtos öntvénytáblát – a jóakarátú temetőlátogatók gyors értesítésének köszönhetően – idejében újra felszerelték. Az aradi vértanúk napján a terméskő oszlopon újra koszorú lett elhelyezve azok emlékére is, akik

büszkén vállalták sorsukat és áldozták életüket a magyar szabadságért.

* Kárpátalja több helyszínén tartottak megemlékezéseket és tisztelegtek az 1848–49-es forradalom és szabadságharc hősei előtt.

* A veszprémi Laczkó Dezső Múzeum látta vendégül vidékünk magyar irodalmának két jeles alkotóját. A *Költők egymás közt* címet viselő beszélgetés résztvevői **Finta Éva** (Beregszász–Sárospatak) és **Kopriva Nikolett** (Munkács–Sepsiszentgyörgy) költők voltak. Az intézmény főmuzeológusa, **dr. Pilipkó Erzsébet** folytatott beszélgetést az alkotókkal, aki maga is kárpátaljai származású néprajzkutató.

* A Svéd Királyi Tudományos Akadémia bejelentése szerint 2025-ben **Krasznahorkai László** író kapta az irodalmi Nobel-díjat. Gratulálunk Krasznahorkai László magyar írónak! A Nobel-bizottság indoklása szerint a díjat „meggyőző és látnoki életművéért” kapja, „amely az apokaliptikus terror közepette is bizonyítja a művészet erejét”. Vele együtt 17 Nobel-díjasunk van.

* Idén is megemlékeztek Bethlen Gábor fejedelemről Huszton a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet rendezésében. Az esemény ökumenikus istentisztelettel vette kezdetét a helyi református templomban, ahol **Jenei Károly** lelkész és **Vascuk András** atya hirdettek ígét. A meg-

emlékezésen ünnepi beszédet mondott **Bacska József**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulja, **Orosz Ildikó**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem és a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) elnöke. Ezt követően a jelenlévők átvonultak a huszti várhegy lábánál lévő táblához, ahol az egybegyűltek elhelyezték az emlékezés koszorúit az emlékműnél.

* **Dr. Zékány Krisztina**, az UNE UMOTI magyar filológiai tanszékének vezetője CEEPUS-ösztöndíjas vendégoktatóként tartott előadásokat a Tokaj-Hegyalja Egyetem Nyelvi, Irodalmi és Művészeti Tanszéken. Dr. Zékány Krisztina vendégelőadásokat tartott a pedagógusképzésben tanuló hallgatók számára, **dr. Toma Kornélia**, **dr. Kőkönyesi Nikoletta** és **dr. Nagy Bettina** kurzusain. Előadásai a magyar nyelv és kultúra határon túli helyzetének és oktatásának aktuális kérdéseit járták körül. A látogatás a CEEPUS nemzetközi mobilitási program keretében valósult meg, amely a közép-európai felsőoktatási intézmények közötti szakmai és oktatási együttműködést támogatja. A Nyelvi, Irodalmi és Művészeti Tanszék számára a program értékes lehetőséget jelentett a nemzetközi kapcsolatok erősítésére, valamint a magyar, mint idegen nyelv és kultúra oktatásának megismerésére.

* Idén 90 éve született **Zicherman Sándor** kárpátaljai származású

művész, aki több mint hat évtizeden át alkotott a festészet, a grafika, a szobrászat és az éremművészet terén. Ebből az alkalomból jubileumi emlékkiállítással tisztelegtek munkássága előtt Budapesten. A képzőművész pályája Beregszásztól a Szovjetunióig át Magyarországig ívelt, munkássága sokféle stílus és hatás jegyeit mutatja. A jubileumi kiállítás válogatott, kisebb méretű tájképein keresztül nyújtott bepillantást gazdag, sokszínű életművébe. A kiállításnak a Kályha Galéria–Albertfalvi Közösségi Ház adott otthont. Mások mellett beszédet mondott **Zicherman Zinaida**, a művész özvegye is.

* A Kijevi Történelmi Múzeumban megnyílt a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása. A tárlat a *Női sorsok a kárpátaljai képzőművészek alkotásaiban* címet viseli. Az esemény Magyarország Ukrajnai Nagykövetségének társszervezésében jött létre, a kiállítást **Heizer Antal** nagykövet nyitotta meg. A csoportos kiállítás résztvevői: **Barát Ágnes, Habda László, Homoki Gábor, ifj. Hidi Endre, Gogola Zoltán, Dikun György, Erfán Ferenc, Kulin Ágnes, Kopriva Attila, Kalitics Erika, Kutasi Csaba, Klisza János, Réti János, Ruszin Noémi, Román János Pál, Szocska László, Zsigó Olivía.**

* Nagyija **Ponomarenko, Ljudmila Korzs-Ragyko, Olena Kond-**

ratyuk és Odarka Dolhos-Szopko, Ukrajna Képzőművészeti Szövetségének Érdemes művészei alkotásait bemutató tárlat nyílt a Munkácsy Mihály Magyar Házban.

* *A Placid, avagyjátzsma a halállal* c. színházi előadást három helyszínen mutatták be Kárpátalján: Munkácson, Beregszászon és Nagyszőlősen. A produkció rendezője **Bezerédi Bendegúz**, szövegét **Szabó Borbála** és **Fehér Pörzse** írta. A darabban Olofsson Placidot **Sütő András** személyesíti meg, míg **Bezerédi Zoltán** a halált alakítja, és számtalan további szerepet is játszik.

* A 80 éve született **Soltész Péterre**, a kárpátaljai magyar képzőművészet kiemelkedő alakjára emlékezve az Uzshorod Galériában nyílt emlékkiállítás. A januárban elhunyt Soltész Péter aktív résztvevője volt a kárpátaljai és nemzetközi művészeti életnek, többek között az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja volt, és társelnöke a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének, amelynek alapításában is jelentős szerepet vállalt. Művésztelepeken dolgozott és rendszeresen szerepelt megyei, köztársasági, valamint nemzetközi kiállításokon.

* Kettős könyvbemutatóra került sor az Ózdi Városi Könyvtárban. A patinás épületben a beregszászi születésű író-újságíró, **Lengyel János** *Jenciklopédia* című kötetét és **Magyary Hunor** író *Kolumbiai kapcsolat* című könyvét ismerhette meg a közönség.

* **Derzsi György** színművész előadásában a *Szerelmem, Sárdy* című zenés monodrámával érkezett Munkácsra a Déryné Program Határtalan alprogramja. Az előadás egy személyes hangvételű napló révén ismertette egy eltitkolt szerelem történetét, Sárdy János dalai pedig az elmúlt korok romantikáját idézték meg.

* Húsz évvel ezelőtt, 2005 januárjában kezdte működését a Kárpátaljai Református Egyházkerületi Levéltár. A Kárpátaljai Református Egyházkerület, valamint azok a magánszemélyek, intézmények és szervezetek, amelyek az elmúlt két évtizedben kapcsolatban álltak a levéltárral, hálaadó ünnepség keretében emlékeztek meg a jubileumról. Az alkalom kezdetén **Zán Fábián Sándor**, az egyházkerület püspöke köszöntötte a jelenlévőket. Többek között elhangzott, hogy amikor ezelőtt húsz évvel megszületett az egyházkerületnek az a döntése, hogy létre kell hozni egy levéltárat, egy múzeumot, **Horkay László** püspök úr nagyon sokat tett annak érdekében, hogy ez a terv megvalósulhasson. A továbbiakban **Szilvási Erzsébet**, a Kárpátaljai Református Egyházkerületi Levéltár vezetője ismertette a levéltár és múzeum két évtizedes történetét.

* A „GENIUS” Jótékonysági Alapítvány a Soós Kálmán Ösztöndíjprogram részeként a 2025/2026-os tanévben is megszervezte a Kárpátaljai

Vándoregyetemet. Az előadásorozatra idén négy szakember jelentkezett: **prof. dr. Bacsó Róbert**, **dr. Csordás László**, **dr. Sztojka Mirosláva**, **dr. habil. Váradi Natália**, akik a társadalom, a technológia, az irodalom és a történelem témaköreiben tartottak tudományos előadásokat, valamilyen módon a Rákóczi Egyetem oktatói, akik közérthető és inspiráló módon mutatták be kutatási eredményeiket.

* **Szalai Borbála** gyermekíró munkássága előtt tisztelegve, a Beregszászi Központi Könyvtár immár 12. alkalommal szervezte meg a Szalai Borbála Szavalóversenyt alsó tagozatos tanulók számára, amelynek ezúttal a Csetfalvai Községi Könyvtár és Móricz Zsigmond Kulturális Központ adott otthont. A szavalóversenyt **Varga Éva**, a Beregszászi Központi Könyvtár igazgatója nyitotta meg és mutatta be a zsűri tagjait, amelynek elnöke **Shrek Tímea** író, pedagógus, harmadik tagja pedig **Mironyuk Natália**, a Beregszászi Központi Könyvtár igazgatóhelyettese volt. A versenyen huszonhat kisdíák vett részt a Beregszászi kistérség településeinek könyvtárait képviselve.

* A 30 éves kárpátaljai Credo Verséneklő Együttes koncertjére került sor (művészeti vezető: **Ivaskovics József**) a Kárpátaljai Megyei Filharmonióban. A rendezvényt **Balogh Lívia**, a KMKSZ Ungvári Középszintű Szervezetének elnöke nyitotta meg,

aki köszöntője végén egy **ifj. Hidi Endre** által készített emléklakettet adott át Ivaskovics Józsefnek a 30 éves jubileum alkalmából. Ünnepi beszédet mondott **Papp Ferenc**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja, **Héder János** református lelkész, a Kárpátaljai Református Egyházkerület főjegyzője. Az est során felidéztek Ivaskovics József sokoldalú tevékenységét, aki kórusvezetőként, zenepedagógusként és szervezőként évtizedek óta formálja a kárpátaljai zenei életet. Alapítója a kisgyőci Gyöngykaláris Kórusiskolának, a szalócai Nyitnikék Zeneiskolának és a ráti Zenedének is, ahol generációkat tanított a zene szeretetére. A Credo jelenlegi tagjai: **Ivaskovics József**, **Lizik-Varga Katalin**, **Soós Livia** és **Nagy Fekete Zsuzsanna**. Az est során előadásukhoz csatlakozott **Györkéné Csákány Marianna**, **Simon Sarolta**, **Kovács Sándor** és felesége, **Erika**, valamint Ivaskovics József unokája, **Kolozsvári Csanád** is. A koncert során számos megzenésített vers csendült fel – Dsida Jenő, Túrmezei Erzsébet, Wass Albert és Bodnár Éva művei –, amelyek mind a hitről, a hazaszeretetről és az emberi kitartásról szóltak. A közönség minden dalt hatalmas tapsal fogadott. A Credo eddigi pályafutása alatt közel húsz albumot adott ki, és számos rangos díjjal ismerték el munkásságukat: többek között Bartók Béla-emlékdíjjal, Ex Libris Díjjal, Magyar Arany Érdem-

keresztel, valamint Magyar Örökség díjjal. Legutóbb 2024 augusztusában, a magyar Országgyűlésben vehették át a Kallós Zoltán Külhoni Magyar-sáért Díjat.

* Megjelent ukrán nyelven **Shrek Tímea** beregszászi író, pedagógus *Halott föld ez (Mertva zemlja)* című novelláskötete – adta hírül a kiadás megszervezője, **Andrij Kurkov** ukrán író. „*Személyes véleményem szerint Shrek Tímea az egyik legjobb ukrainai magyar író. Pedagógusként dolgozik egy kisebbségi iskolában, ahol a tanulók többsége roma származású. Ez a könyv meghatározó és gyakran megrázó novellák gyűjteménye a kárpátaljai román iskolai és iskolán kívüli életéről. És persze másról is*” – írja **Andrij Kurkov**. Az író bejegyzésében megemlíti, hogy Shrek Tímea 2015-ben első helyezést ért el az Euroformat nevű rövidpróza-pályázaton. Shrek Tímea *Halott föld ez* című novelláskötete eredetileg 2019-ben jelent meg Budapesten, az Előretolt Helyőrség Íróakadémia kiadásában.

* A Munkácsy Mihály Magyar Ház meghívására Kárpátaljára látogatott **dr. Perényi János** nagykövet, az egykor Ung, Ugocsa, Bereg és Máramaros vármegyékben birtokos Perényi család leszármazottja.

A nagykövettel a Munkácsy Mihály Magyar Házban **Marosi Anita** újságíró, a Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár vezetője

beszélgetett. A jelenlévők megismerhették a Perényi család múltját és Perényi János életét, aki mindezt a 2015-ben megjelent *Nagyszőlőstől Rabatig – utazás a határok mentén és egy diplomata múltjába* című munkájában dolgozta fel.

* Régi álom valósult meg a Munkácsy Mihály Magyar Házban. Egy művészdinasztiát képviselő öt művész – **Boksay József** festő, grafikus, **ifj. Boksay József** festő, **Erfán Ferenc** festőművész, **Perepagya Volodimir** szobrász, festőművész és **Erfán Irén** keramikumművész – alkotásait bemutató kiállítás megnyitójára gyűlt össze Munkács és Ungvár képzőművészetet kedvelő közössége. Az alkalom egy könyvbemutatóval egészült ki: **Mankovits Tamás** tokaji iparművész híres elődje, **Mankovits Mihály** ikonfestő életét és munkásságát bemutató kötettel ismertette meg a jelenlévőket.

* Második alkalommal rendezték meg Királyhelmecen a Felvidéki Magyar Irodalom Napját, amelyet a város szülöttje, **Dobos László** születésnapjához kötnek. A Szlovákiai Magyar Írók Társasága (SZMÍT, elnöke **Hodossy Gyula** József Attila-díjas költő) által életre hívott kétnapos rendezvénysorozat célja, hogy a felvidéki magyar irodalom értékeit, hagyományait és kortárs alkotóit egyaránt reflektorfénybe állítsa. A Felvidéki Magyar Irodalom Napja ezúttal is gazdag programkínálattal várta az érdeklő-

dőket: tíz helyszínen tizenhárom eseményre került sor. Az irodalomórák, fórumok, könyvbemutatók mellett sor került Dobos László szobrának megkoszorúzására, ahol mások mellett beszédet mondott **Vári Fábian László** Kossuth-, Magyarország Babérkoszorúja és József Attila-díjas költő, író, műfordító, néprajzkutató, az MMA Irodalmi Tagozatának vezetője. A Mailáth József Múzeumban délelőtt átadták a Dobos László-emlékszobát. Megtartották a Dobos László-szimpoziumot. Az eseménysorozat zárásaként pedig **Tózsér Árpád** költőnek átadták a *Dobos László Életműdíjat* – a társaság legrangosabb elismerését. A díjazottat **Lőrincz P. Gabriella** József Attila-díjas költő, író laudálta.

* Budapesten, a Károli Gáspár Református Egyetemen nemzetközi tudományos konferenciát szerveztek **dr. Bognár Zalán** történész, a KGRE docense, a GKNT elnöke, V/4 projektvezető irányításával *Hatalomváltás és társadalomszerkezet-átalakítás – A magyarság és a németység a Kárpát-medencében (1944–1956)* témakörben. A plenáris és a párhuzamos szekciókban 19 anyaországi és külhoni egyetemi tanár, kutatóprofesszor, PhD történész, tudományos munkatárs, levéltáros, intézmény- és civilszervezeti vezető és doktorjelölt tartott előadást. A következő előadók osztották meg gondolataikat a jelenlévőkkel, illetve

sarkallták vitára a hallgatóságot: **prof. dr. Horváth Miklós** (szekcióelnök), **dr. Bognár Zalán** (szekcióelnök), **Váradiné Dán Vanda**, **prof. dr. Tóth Ágnes**, **dr. habil. Kiss Réka** (NEB elnök), **dr. habil. Bank Barbara** (szekcióelnök), **Glaub Krisztián**, **dr. habil. Murádin János Kristóf** (Erdély, szekcióelnök), **dr. Benkő Levente** (Erdély), **dr. Bandi István**, **Weiss Rudolf** (Újvidék), **Csőke Márk** (Újvidék), **dr. Molnár Erzsébet** (Kárpátalja, szekcióelnök), **dr. Dupka György** (Kárpátalja, szekcióelnök), **dr. Cservenka Ferdinánd** (Felvidék), **dr. habil. Popély Árpád** (Felvidék, szekcióelnök), **prof. Dr. Horváth Attila**, **dr. Mirnics Zsuzsanna**, **Köteles László** (Felvidék), **Matkovits-Kretz Eleonóra** (Pécs).

* A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban folytatódott a Rákóczi-egyetem hallgatóinak szervezett NFI-filmklubosorozat. A színház Hubay termében berendezett Filmfészekben ezúttal a *Lefkovicsek gyászolnak* című alkotást tűzték műsorra.

* Nyíregyházán, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár konferenciatermében **Kovács Sándor** Magyar Örökség díjas honismereti író *A vereckei határkő* címmel tartott filmvetítéses előadást, és mutatta be azonos című újabb könyvét. Az eseményt **Dalmay Árpád**, a Beregszászért Alapítvány kuratóriumának elnöke nyitotta meg.

* Nemzetközi tudományos fórumot szerveztek a Károli Gáspár Református Egyetemen *A nemzeti kisebbségek (jog)állapotváltozásai a Kárpát-medencében az 1945-ös történelmi cezúra után* témakörben. **Makkai Béla** vezetésével a *Nemzetpolitikák a Kárpát-medencében – kisebbségi alulnézetből* elnevezésű panel-beszélgetésen **Kiss Szemán Róbert** (Felvidék), **Lukács B. György** (Délvidék) mellett **Dupka György** történész *A kárpátaljai magyarság a történelem üllőjén* címmel osztotta meg gondolatait, valamint a történelem viharába került, a kollektív bűnösség elve alapján meghurcolt kárpátaljai magyarságról és túlélési lehetőségeiről fejtette ki véleményét. Mindhárom panelben **Kovács Balázs Drs.**, **dr. Makkai Béla**, **dr. Szőnyi Tamás Drs.** moderálásában lehetőség nyílt az előadókhoz intézett kérdések feltevésére, illetve a jelenlévők által felvetett közérdekű, a külhoni magyar kisebbségeket érintő, aktuális problémák megvitatására is.

* Bemutatták **Vári Fábian László** *Vásártér* c. életrajzi regényének angol nyelvű fordítását, amely az Intermix kiadó gondozásában, a Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozatban jelent meg. Az egi Mathias Corvinus Collegium adott otthont annak az irodalmi estnek, amelyen a kötet angol nyelvű fordításáról beszélgettek a meghívott szakemberek. A rendezvény során szó

esett a fordítás folyamatáról, a munka kihívásairól és magáról a műről is.

Az eseményen rangos szakmai gárda vett részt:

– **dr. Vári Fábián László** Kosuth- és József Attila-díjas kárpátaljai magyar író, költő, műfordító, folklórkutató,

– **dr. Ortutay Péter** nyugalmazott főiskolai tanár, a kötet fordítója,

– **dr. Tarnóc András** főiskolai tanár, a fordítás lektora,

– valamint **dr. Ködöböcz Gábor** József Attila-díjas irodalomtörténész, nyugalmazott egyetemi docens.

A beszélgetés során a meghívottak részletesen ismertették a fordítás kulisszatitkait, és elárulták, milyen kihívásokat jelentett a mű angol nyelvre történő átültetése.

Vári Fábián László személyes hangvételő történeteivel elevenítette fel gyermekkorai emlékeit, első verseinek születését, valamint életművének fontos állomásait is.

A *Vásártér* nem csupán önéletrajzi ihletésű alkotás, hanem egyben kordokumentum is, amely érzékletesen mutatja be egy korszak emberi és kulturális világát. Az est résztvevői szerint a kötet fordítása új lehetőséget teremt arra, hogy a mű üzenete szélesebb közönséghez is eljusson.

* A vajdasági Zentán kiadott *Családi Kör* c. folyóirat 2025. októberi számában *A vasfüggöny visszaköszön* címmel jelent meg **Szabó Palócz**

Attila Dupka György íróval, történésszel, az *Együtt* c. irodalmi folyóirat lapigazgatójával készített interjúja, aki a vajdasági olvasóknak az elhúzódo háború árnyékában is „takaréklángon lobogó” irodalmi, kulturális életéről, az egyre fogyatkozó helyi magyarság túlélési akaraterejéről, a békevárásról osztotta meg gondolatait. Köszönjük a lehetőséget.

NOVEMBER

* A holokauszt zápszonyi áldozatainak tiszteletére létrehozott emlékhely átadása alkalmából nagyszabású megemlékezést rendeztek a helyi református gyülekezet szervezésében. Elhangzott, hogy a Peka család, a falu két neves szülöttje, **dr. Tóth Mihály** presbiter és **dr. Brenzovics László**, KMKSZ-elnök az emlékműállítás „motorjaiként” jeleskedtek. A közadakozásából és a magyar kormány támogatásával létesült feliratos emlékművet **dr. Szili Katalin** miniszterelnöki főtanácsadó és **Zán Fábián Sándor** püspök leplezte le.

* A Kulturális Platform civil szervezet építészek és kutatók közreműködésével elkészítette az *Interaktív térkép Kárpátalja eltűnt templomairól* című projektet, mely a régió elpusztult szakrális épületeit mutatja be. A térképen összesen 156 vallási épület található: 101 fatemplom, 29 harangtorony és 26 kőtemplom.

* A 110 éve elhunyt Lehoczky Tivadarnak, a megyei múzeumi munka megalapítójának tiszteletére, *A közép-kori erődől a modern kulturális központig* című brosúra három nyelven – ukránul, magyarul és angolul – jelent meg. A kiadvány fő kezdeményezői: **Olga Sumovszka** múzeumigazgató és **Cserniczkó István**, a Rákóczi Egyetem rektora. A brosúrák szerzői: **Rácz Béla**, **Csatáry György**, **Mihajlo Dzsahman**, **Ruszin Valéria**, **Olga Sumovszka** és **Marian Tokar**.

* 35 éve, 1990 novemberében, Ungváron 5 ezer példányban jelent meg a kárpátaljai magyarságot bemutató, a peresztrojka első hiteles, magyarul megírt szociográfiája (Сборник социологических очерков о жизни венгров в Закарпатье). Dupka György–Horváth Sándor–Móricz Kálmán: *Sorsközösség. A kárpátaljai magyarok a 80-as évek végén*. Szerkesztő: Debreceni Mihály. Ungvár, Kárpáti kiadó, 1990.

Tárolt változata: <http://mek.niif.hu/21800/21840/21840.pdf>

* *Volt egyszer egy lap – Kárpátalja* c. könyvbemutatót szerveztek a Nemzetstratégiai Kutatóintézetben. Köszöntő beszédet mondott: **dr. Koncz Zsófia**, a Kulturális és Innovációs Minisztérium államtitkára, **Szász Jenő** miniszteri biztos, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke. A könyvet bemutatta: **Mankovits Tamás**, a Magyar a Magyarért Népfőiskola Alapítvány

kuratóriumának elnöke; **dr. Fedinec Csilla** tudományos főmunkatárs (ELTE TK KI). A *Kárpátalja 1990* kerekasztal-beszélgetés moderátora: **Gulyás István** csatornaigazgató (M5 Csatornaigazgatóság). Résztevők: **dr. Brenzovics László**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke; **Németh Zsolt** országgyűlési képviselő, az Országgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke; **Tirts Tamás** volt országgyűlési képviselő, a Fidesz „Kárpátalja táborának” egyik alapítója, a Fidesz alelnöke 1993–1995 között; **Vári Fábrián László** Kossuth- és József Attila-díjas költő, néprajzkutató, műfordító; **dr. Dupka György** író, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet igazgatója.

* A Gulágocon Elpusztultak Emlékének Megörökítésére Alapítvány (elnöke: **Nagyné Pintér Jolán**) gondozásában 2025-ben Budapesten megjelent *„Az alkotók szabadsága. Művészek szovjet fogságban”* című konferenciakötetet, amelyben más kutatók írásai mellett olvasható Dupka György *A túlélésért küzdő festők, grafikusok nyomában a GULAG–GUPVI-táborokban* c. tanulmánya.

* Ünnepélyes keretek között megnyílt az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ új állandó kiállítása, a *Gyökerek és ágak*, amely a kárpátaljai görögkatolikus múltját és jelenét egységben bemutató, különleges kulturális és egyháztörténeti értéket képviselő tárlat.

* A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) *A Gogola család 5 generációja* címmel szervezett festménykiállítás. A tárlatnak a beregszászi Na'Conxypán Galéria adott otthont. **Kulin Ágnes**, a RIT elnöke, bemutatta a kiállítókat – **Gogola Ferenc** üknagyapa, **Gogola Árpád** dédnagyapa, **Gogola István** nagyapa, **Gogola Zoltán** apa, és lányai **Anna**, **Mária** és **Erzsébet** – és a tárlat darabjait.

* Az Ungvári Hungarológiai Központ szervezésében **Lizanec Péter** professzor, az ukrán–magyar nyelvi kapcsolatok és a kárpátaljai magyar nyelvjárások elismert kutatója 95. születésnapja tiszteletére nemzetközi tudományos konferenciára került sor.

* Megjelent az „*Itt hordozom keresztetem...*” *A GULAG–GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján, 2024. Kutatás, tényfeltárás, emlékeztetpolitika* c. tanulmánygyűjtemény. Szerzők: **dr. Tóth Mihály** (Zápszony), **dr. Zubánics László** (Gut), **dr. Dupka György** (Tiszabökény), **dr. Molnár D. Erzsébet** (Beregszász), **dr. habil. Váradi Natália** (Beregszász), **Marosi István** (Beregszász), **Kállai Karolina** (Szatmárnémeti), **Dupka Nándor** (Ungvár), **Kovács Sándor** (Eszeny–Budapest), **Marcsák Gergely** (Beregszász), **dr. Botlik József** (Budapest), **dr. Zékány Krisztina** (Ungvár), **Weiss Rudolf** (Szabadka), **dr. prof Motrevisz Vladimir** (Jekatyerin-

burg), **Kizman Pálné Papp Katalin** (Szolyva–Mátrafüred). Összeállította, a jegyzeteket írta: **dr. Dupka György**. Lektorálta: **dr. Zubánics László**, **dr. Zékány Krisztina**. Borítógrafika: **M. Lovász Noémi** (Kolozsvár). Felelős szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina**. Képszerkesztő és közreműködő: **Fuchs Andrea**. Műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt**. Szolyvai Emlékpark – Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025.

* A Gulág- és Gupvikutatók Nemzetközi Társasága (GKNT), a Iustitia Gulág- és Gupvikutató Intézet (GGKI), a Kárpátaljai Szövetséggel közösen *Cseberből vederbe. A holokauszt túlélői a GULAG és GUPVI táboraiiban* címmel tudományos konferenciát tartott. Köszöntőt mondott **dr. Grezsa István**, a Kárpátaljai Szövetség elnöke és **dr. Bognár Zalán** (GKNT) egyetemi docens, KRE. **Gulyás Gergely**, a Miniszterelnökséget vezető miniszter a megnyitó beszédében hangsúlyozta a konferencia jelentőségét, amely célja, hogy bemutassa és tudományos keretek között elemezze a II. világháború eddig alig feltárt fejezetét, a holokauszt-túlélők sorsát, akik a szovjet lágerek fogságába kerültek. Ezt a témát folytatták négy szekcióban előadást tartó tudósok. Mások mellett szót kapott **dr. Dupka György** ügyvezető elnök, a GKNT igazgatója, aki a *Kárpátaljai és más térségbeli zsidó foglyok, inter-*

náltak és politikai elitéltek az NKVD karmaiban, lágereiben (1939–1956) c. előadást rengeteg adattal alátámasztva tárta a résztvevők elé. Az 1 millió elhurcoltnak több mint fele hadifogoly volt, és közel 300 ezer civil, köztük 36 ezer zsidó nemzetiségű foglyot embertelen körülmények között dolgoztattak. *Zsidó nők a gulágon* címmel előadást tartott **Bimba Brigitta**, a GGKI tudományos munkatársa.

* Együttműködési szerződést kötöttek a Tokaj-Hegyalja Egyetem (THE) és az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézet tanszékei.

* A 70 éves tanintézet évfordulója alkalmából *Csapi Magyar Iskola – Szubjektív iskolatörténet képekben* című, magyar–ukrán nyelvű kötet jelent meg, amelynek szerkesztésében közreműködött **Maha László**, a Csapi Széchenyi István Líceum igazgatója, továbbá **Debreceni Anikó** nyugalmazott pedagógus és az eszenyi származású, Budapesten élő **Kovács Sándor** szerkesztő, honismereti szakíró.

* Emlékezést és koszorúzást rendeztek a Sztarij Szambiri Emlékparkban a Lembergi Magyar Kulturális Szövetség (elnök: **Somogyi László**) szervezésében. A szovjet hatóságok a szolyvai táborból hurcolták el a sztarij szambiri gyűjtőhelyre a 18 és 50 év közötti férfiakat 1944 novemberében, a kegyetlen bánásmód és éheztetés miatt sokan itt lelték halálukat.

* A beregszászi Európa–Magyar Házban **Zubánics László**, a KMMI elnöke megnyitotta a *Rezonanciák, reflexiók, visszatükröződések 2014–2025* című kiállítást. A tárlaton bemutatta **Magyar Árpád István** (Kijev) és tanítványai: **Magyar Olga** (Kijev), **Kovalevszka Olena** (Kijev) képzőművészeti munkáit.

* *GULAG–GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma 2025 c.* nemzetközi tudományos konferenciát rendeztek a beregszászi Európa–Magyar Házban. Napirenden szerepelt a kutatás, tényfeltárás, emlékezetpolitika. A rendezvény előtt a konferencia résztvevőit **dr. Tóth Mihály** (Zápszony) alkotmányjogász, a Szolyvai Emlékpark Alapítvány elnöke köszöntötte, majd mécsesgyújtás következett, **Pocsai Vince** református tiszteletes és **Marosi István** görögkatolikus áldozópap az áldozatok lelki üdvéért imát mondtak.

A szakmai kutatásokról, a tényfeltárások ismertetéséről előadást tartott:

Zubánics László (Gut), PhD történész, az UNE UMOTI Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszékének vezetője, docens: *A „Marosi István: Katakombaszolgálat Kárpátalján” című könyvfogadtatása és a „80 éve történt. Magyarok és németek szovjet fogságba hurcolása a Kárpát-medence régióiban” című kolozsvári konferenciakötet a szakmai lektor szemével;*

dr. Dupka György (Tiszabökény) PhD, a GKNT ügyvezető elnöke, a GGKI tudományos főmunkatársa, a Szolvyvai Emlékpark kutatóműhelyének vezetője, a bizottság felelős titkára: *A szovjet fogságban elhunyt, eddig ismeretlen kárpátaljai honfitársaink kigyűjtött listája az MNL-adatállományában, az áldozatok névsorának megőrkötése a Szolvyvai Emlékpark gránittábláin;*

dr. Molnár D. Erzsébet (Beregszász), PhD történész, GKNT-tag, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék tanszékvezetője: *A kommunista diktatúra, a GULÁG-GUPVI kárpátaljai vonatkozásainak kutatása és oktatása a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetemen;*

dr. habil. Váradi Natália (Beregszász), PhD történész, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem Történelem- és Társadalomtudományi Tanszékének professzora: *Zakarpatszka Ukrajina (1944–1946) szerepe a szovjet típusú rendszer erőszakos bevezetésében vidékünkön a kárpátaljai források tükrében;*

Bimba Brigitta (Bátyú), a Debreceni Egyetem Történelem és Néprajzi Doktori Iskolájának absolválta hallgatója, GKNT-tag, a GGKI tudományos munkatársa: *Malenkij robotosok leszármazottainak élő emlékezte;*

Dupka Nándor (Ungvár), az UNE UMOTI Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszékének aspiráns-hallgatója: *Sörös (Pivovár) János (1892–1958) munkácsi esperes-plébános meghurcoltatása, Gulág-rabságra ítélése a KGB-iratok alapján;*

Matkovits-Kretz Eleonóra (Pécs), a Pécs Német Kör elnöke, GKNT-tag: *80 éve történt a magyarok, németek fogságba hurcolása a Kárpát-medencében, az évforduló alkalmából emlékút a Vajdaságban Apatin–Zombor–Bajmok–Szabadka–Szeged útvonalon;*

Földváryné dr. habil. Kiss Réka (Budapest) PhD történész, egyetemi docens, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke: *Gulág – trauma, feldolgozás, emlékezés. Alcím: Feladataink a 21. században;*

Köteles László (Szepsi/Moldavanad Bodvou), a Csemadok – Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség alelnöke, GKNT-tag: *Az emlékezetpolitika helyzete a jelenlegi Szlovákia területén: a megtorlás áldozatainak emlékhelyei, megemlékezések, konferenciák, kiadványok;*

Pavol Hric (Kassa/Košice), a Kommunizmus Áldozatai Múzeum igazgatója: *A Kommunizmus Áldozatai Múzeum a kommunista diktatúra által szervezett elhurcolásokat, megtorlásokat bemutató tényfeltáró és tárlatbemutató tevékenysége címmel.*

A beküldött előadásokat **Dupka György** ismertette: **Marosi István** (Beregszász), az Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium igazgatója: *Orosz Péter boldoggá avatása: egyházi megítélése, társadalmi üzenete*; **Kovács Sándor** (Eszeny–Budapest) honismereti szakíró, helytörténeti kutató: *A szovjet rezsim által meggyalázott magyar emlékek Vereckén*; **dr. Zékány Krisztina** (Ungvár) PhD nyelvész, szerkesztő, az UNE UMOTI Magyar Filológia Tanszékének vezetője, docens: *A GULÁG–GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján 2024 című tanulmánygyűjtemény és évkönyv a szerkesztő szemével*; **dr. Botlik József** (Budapest) PhD történész, egyetemi docens, GKNT-tag: *Adalékok az erdélyi magyar országgyűlési képviselők, felsőházi tagok meghurcoltatásához*.

Betegsége miatt **Pracu Eszter** (Nagykapos/Vel'ké Kapušany) történész, doktorandusz: *Múlt és jövő metszéspontján – a kommunizmus emlékezete a XXI. század fiatal generációinak tükrében* című előadása elmaradt.

A nemzetközi konferencia záró részében kérdések, hozzászólások hangzottak el. A délutáni program keretében csendes koszorúzást tartottak az Európa–Magyar Ház udvarán és a sztálini megtorlás beregszászi felújított emlékművénél.

* A Szolyvai Emlékparkbizottság rendezésében a kárpátaljai magyar társadalmi szervezetek, történelmi egyházak koszorúzással egybekötött megemlékezést, gyászszerbartást tartottak. Méltóképpen emlékeztek meg a sztálini terror és a második világháború áldozatairól. Üdvözölte a megjelenteket a Szolyvai Emlékparkbizottság nevében **Fuchs Andrea** irodavezető és **dr. Tóth Mihály** elnök.

Az ukrán és a magyar himnuszok elhangzása után beszédet mondott **dr. Szilágyi Péter**, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkára; **Földváryné dr. Kiss Réka**, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke; **Román Moldavcsuk**, a Kárpátaljai Megyei Katonai Közigazgatási Hivatal nemzetiségi kérdésekkel és vallásügyekkel foglalkozó főigazgatóságának vezetője; **Sin József**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség alelnöke.

Az alkalomhoz illő dalszöveget adott elő a tiszabökényi Tisza Csillag kórus (művészeti vezetője: **Kovály Csilla**).

Zárszót mondott **dr. Dupka György** lágerkutató, történész, az emlékparkbizottság felelős titkára, aki többek között kiemelte, eddig 12 ezer áldozat nevét vészték fel a kőtáblákra, nemzetiségi összetétele: 80% magyar és sváb/német, 3 ezer ruszin/ukrán, több mint ezer zsidó, és száz körül van a szlovákok, románok és más

nemzetiségűek száma is. A Magyar Nemzeti Levéltár adattárában eddig több mint kétezer áldozat neve került felkutatásra.

Szilágyi Péter, Földváryné Kiss Réka és Tóth Mihály szalagátvágással felavatta a szovjet légerekben elhunyt 318 Ung-vidéki honfitársunk nevét tartalmazó emléktáblákat, amelyek elkészítését a Nemzeti Emlékezet Bizottsága (NEB) támogatta. A további emléktáblák felállítására a közeljövőben kerül sor.

Az elhunytak lelki üdvéért imádkozott **Dávid Árpád** mezőegcsei református lelkész és **Pocsai Vince** nyugalmazott református lelkész.

* A tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus ferences templom tizedik búcsújára került sor, egyben Isten hajléka felszentelésnek 10. évfordulóját is méltatták. Búcsúszentmisét mutatott be a magyarországi Mária Rádió igazgatója, **Lukovits Milán** OFM atya **Hernádi Balázs Lehel** OFM atya, tiszabökényi plébániai kormányzó és **Kótonovics István**, a Tiszabökényi Görögkatolikus Egyházközség parókusa közreműködésével.

A szentmise után a templom parkjában az elhurcoltak emlékművénél emlékezéssel egybekötött koszorúzást tartottak. **Dupka György**, az egyháztanács világi elnöke köszöntötte a bökényi résztvevőket, a fanszikai, sárosorosi, tiszaujlaki, csepei, feke-

teardói búcsús zárandokokat. Emlékező beszédet mondott **dr. Gyebnár István**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának vezető konzulja.

* Budapest. A Gulagokon Elpusztultak Emlékének Megörökítésére Alapítvány (elnök **Nagyné Pintér Jolán**) meghívására a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emléknappja alkalmából rendezett Honvéd téri Emberkereszt emlékműnél **Dupka György** felelős titkár, a Szolyvai Emlékpark Alapítvány képviselőjében koszorúzáson vett részt.

* Ünnepeyes keretek között avatták fel **Matl Péter** *Menekültek és Szerhij Szbityev Béke* elnevezésű köztéri szobrait a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei Lónyán és Aranyosapátiban.

* A Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emléknappja alkalmából a Rákóczi-egyetem Történelem- és Társadalomtudományi Tanszéke, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpont bemutatta az *Egyéni sorsok, kollektív traumák. A „málenkij robot” Kárpátalján* c. roll-up kiállítást az egyetem könyvtárában.

* Óbuda. A Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emléknappja alkalmából a szovjet megszállás áldozatainak óbudai emlékművénél – **Menczer**

Erzsébet, a SZÓRAKÉSZ elnöke közreműködésével – hivatalos állami rendezvényt tartottak. Beszédet mondott **dr. Latorcai Csaba**, a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium miniszterhelyettese. A megemlékezésen a Gulág- és Gupvikutatók Nemzetközi Társasága nevében mások mellett **Dupka György** ügyvezető elnök az emlékmű előtt tiszteletét tette és koszorúzott.

* Budapest, Kapisztrán tér. A Mária Magdolna-torony felületén a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Budavári Önkormányzat a magyarok és németek tömeges szovjet fogságba hurcolásának 80 évfordulóján az áldozatoknak emléket állító település-fényfestést indított el. A következő 30 napban sötétedéstől 22.00 óráig látható a Kapisztrán téren. A település-fényfestés keretében mintegy 200 kárpátaljai település neve is ott szerepel a Szolyvai Emlékpark Alapítvány közreműködésével.

* A Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége a Kovács Vilmos Irodalmi Társasággal együttműködve ebben az évben is megszervezte a Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napokat. Az *Együtt* irodalmi folyóirat szerzőinek – **Dupka György**, **Marcsák Gergely**, **Shrek Tímea**, **Sz. Kárpáthy Kata** és **Szemere Judit** – első állomása a Bereg-vidéki Gát volt, ahol **Kovács Vilmos** kárpátaljai magyar költő, író, polgárjogi harcos a helyi művelődési

ház falán elhelyezett emléktábláját megkoszorúzták.

– Rendhagyó irodalomóra zajlott a Munkácsi Szent István Római Katolikus Líceumban. A házigazdák nevében **Mihalovics Attila** igazgató köszöntötte az írókaraván résztvevőit, akik felolvasást tartottak, szóltak újabb munkáikról.

– A Munkácsi 3. Sz. II. Rákóczi Ferenc Líceumban az írókaravánt **Schink István** igazgató fogadta. **Bakos Erika** magyar szakos tanár a nyolcadik osztályos tanulóknak mutatta be a Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok résztvevőit. Az iskolások élénk figyelemmel fogadták az irodalmárok gondolatébresztő előadásait.

– Csap. A Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napokat megtestesítő írókaraván tagjai, az *Együtt* irodalmi folyóirat szerzői és munkatársai az Ung-vidéken a 70 éves Csapi Széchenyi István Líceumot keresték fel. Együttal megkoszorúzták az iskola névadójának emléktábláját. A magyar tannyelvű iskolának mintegy háromszáz tanulója van. **Maha László** igazgató köszöntő beszéde után az irodalmárok ezúttal a felső osztályos diákoknak tartottak rendhagyó irodalomórát **Lizák Renáta** történelem szakos tanár közreműködésével. A **Shrek Tímea** és **Marcsák Gergely** előadásában elhangzó *Szégyenpiac* c. pódiumműsor könnyeket csalt a hallgatók szemébe.

– Ungvár. A 421 tanuló oktatásával foglalkozó Dayka Gábor Líceum dísztermében megrendezett rendhagyó irodalomóra előadóit **Kulin Judit** igazgató köszöntötte. Ezt követően a diákok érdeklődését felkeltő felolvasást, irodalmi életünkről szóló ismertetést tartottak.

– Ungvári barangolásuk alkalmával a Dayka-szobrot is megkoszorúzták, az Ungváron egykor tanítóskodó és itt elhunyt **Dayka Gábor** (Miskolc, 1769. március 21. – Ungvár, 1796. október 20.) költőre, papra és gimnáziumi tanárra emlékeztek. A szobrot Szamovolszky Ödön faragta, az 1909-től 1944 októberéig az Ungvári Drugeth Főgimnázium előtt állt. Kalandos évtizedek után 1994. április 16-án újra felállították.

– Az irodalmároknak volt idejük arra is, hogy találkozzanak **Szlucky Éva** könyvtárossal, a Kárpátaljai Területi Könyvtár Idegen Nyelvű Dokumentumok Osztálya vezetőjével. Örömmel fogadta a MÉKK és a Kárpátaljai Szövetség könyvadományát. Beszámolt többek között a **Balogh Renáta** által vezetett Ungvári Olvasóklub magyar olvasókat toborzó, magyar alkotókat megszólaltató hasznos tevékenységéről is, amely havi rendszerességgel tartja összejöveteleit, és összefogja a magyar könyvek iránt érdeklődő „maradék” ungvári értelmiségieket, akik tudásukkal bátran szolgálják közösségüket, a helyi tanintézeteket is.

* A Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok – az őszi irodalmi karaván utolsó állomása a Nagydobronyi Református Líceum volt. Visszajáró vendégként fogadta az írókat **Gál Erika** igazgató. A zsűfolásig megtöltött tanintézményben 225 diáknak biztosítottak tanulási és sokaknak lakhatási lehetőséget. A rendezvényt **Badó Margit** történész nyitotta meg és mutatta be az irodalmárokat, akik rendhagyó irodalomórát tartottak.

– A Nagydobronyban egykor járt Ady Endre emléktábláját az irodalmárok **Gál Erika** igazgató, **Badó Margit** történész és **Kacsó Géza** lelkész igazgató társaságában megkoszorúzták.

– A Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok írókaravánjának résztvevői Kárpátalja legnagyobb református temploma főbejáratánál, az első világháború helyi áldozatainak emlékműve előtt búcsúzkodtak.

* Magyarország Beregszászi Konzulátusának Munkácsy Mihály termében **Szocska László** szobrászművész és **Réti János** grafikus, festőművész közös kiállítására került sor. Ezen a kiállításmegnyitón mutatkozott be szélesebb körben **Vida László**, a konzulátus nemrégiben kinevezett főkonzulja, aki köszöntő beszédében elmondta, hogy új pozíciójában ez az első képzőművészeti programja.

* Kijevben megtartotta tisztújító ülését az Ukrjai Nemzeti Kisebbségek Társadalmi Szervezeteinek

Tanácsa. A 3–3 jelöltből többségi szavazással elnökké **Hacsaturjan Tigrant** (örmény közösség), alelnökké **Zubánics Lászlót** (magyar közösség) választották.

* A Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács (KMAT) megalakulásának 10. évfordulója alkalmából ünnepi közgyűlés zajlott. A tanács közgyűlésén online formában vett részt mások mellett **dr. Dupka György**, **dr. Tóth Mihály**, **dr. Zubánics László**. Az Akadémia külső köztestületének 1571 tagja között 180 a kárpátaljaiak száma. 2019 óta az elnöki tisztséget **Csernicsekó István**, a beregszászi egyetem rektora, az Akadémia külső tagja tölti be. Alelnök **Spénik Sándor**, az ungvári egyetem UMOTI igazgatója.

* Felavatták a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem új, háromnyelvű (angol, ukrán, magyar) névtábláit a beregszászi Kossuth téren, az intézmény főépületén. Az új névtáblák mostantól hivatalosan is jelzik, hogy a Rákóczi nevével fémjelzett felsőoktatási intézmény immár egyetemenként folytatja működését Beregszász szívében.

* **Bódi László „Cipő”** kárpátaljai származású magyar énekes, zeneszerző, dalszerző, a Republic együttes frontemberének egykori szülőházát alakította emlékházzá és zenei stúdióvá a Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola. Az épület átadására Kisgejőcön került sor.

* A Magyar Írószövetség Budapesten megtartotta tisztújító közgyűlését, ahol megválasztották a mintegy ezer tagot számláló szervezet új, 56 fős választmányát, amelynek ismételten tagja lett mások mellett a kárpátaljai **Dupka György** és **Lőrincz P. Gabriella**. A közgyűlést követően az újonnan megválasztott választmány alakuló ülésén **Erős Kingát** választotta a Magyar Írószövetség elnökének. Az új hatfős elnökség tagjai: **Lőrincz P. Gabriella**, **Nagy Koppány Zsolt**, **Rózsássy Barbara**, **L. Simon László**, **Soltész Márton** és **Szentmártoni János**. Az eseményt a kárpátaljai írók közül megtisztelte még **Füzesi Magda** és **Lengyel János**. A Magyar Írószövetségnek 12 kárpátaljai származású tagja van. A fentebb említett íróársakon kívül tagja még **Finta Éva**, **Kopriva Nikolett**, **Kőszeghy Elemér**, **Lévai Aliz Mária**, **Nagy Zoltán Mihály**, **Penckófer János**, **Szöllősy Tibor**, **Vári Fábrián László**.

* Ötödik alkalommal szervezte meg a Mathias Corvinus Collegium (MCC) Beregszászi Képzési Központja a Kárpátaljai Pedagóguskonferenciát, amely mára a térség egyik legfontosabb szakmai és közösségi eseményévé vált. Köszöntőt mondott **Dobsa Beáta**, az MCC Beregszászi Képzési Központjának vezetője. A konferencián gondolatébresztő előadást tartott **Takaró Mihály** irodalomtörténész, miniszterelnöki tanácsadó,

Kautzky Armand színművész és **György László** közgazdász, szakpolitikus, kormánybiztos. A konferencia kötetlen eszmecserevel, baráti beszélgetésekkel folytatódott.

KÖNYVESPOLC – 2025

Az *Együtt* című irodalmi–művészeti–kulturális–humán tudományi folyóirat 2002–2025 között megjelent számai itt tekinthetők meg:

<http://kmmi.org.ua/konyvtar/folyoiratok/egyutt>

<https://epa.oszk.hu/html/vgi/boritolapuj.phtml?id=595>

KÁRPÁTALJAI MAGYAR KÖNYVEK

(Sorozatszerkesztő és felelős kiadó: **Dupka György**)

Dupka György: *Magyar hadifoglyok, internáltak a Baltikumban, 1944–1953.* (Lágerek, nyughelyek bejárása és helyszínelése) Történelmi monográfia. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Képszerkesztő és közreműködő: **Fuchs Andrea**. Intermix Kiadó–Szolyvai Emlékparkbizottság, Ungvár–Budapest, 2025.

Dupka György: *Kárpátaljai politikai elitéltek, Gulag-rabok, mártírok panteonja 1944–1970.* „Én Istenem, a keresztet vállainkról vedd le!” (Történelmi áttekintés, adattár, dokumentáció). Képszerkesztő és közreműködő:

Fuchs Andrea. Szolyvai Emlékpark Alapítvány – Nemzeti Emlékezet Bizottsága – Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest. 2025.

Szöllősy Tibor: *Őszi rajzás.* Tollal mentett tanulságos történetek (folytatás). Kárpátaljai Magyar Könyvek 315. MÉKK–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025. <https://kmmi.org.ua/cikkek/konyvek/oszi-rajzas>

„Itt hordozom keresztemet...” *A GULAG–GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján, 2024. Kutatás, tényfeltárás, emlékezetpolitika.* Tanulmánygyűjtemény. (Nemzetközi emlékkonferencia, Beregszász, 2024. november 15.) A Szolyvai Emlékpark évkönyve. Összeállította, a jegyzeteket írta: **dr. Dupka György**. Lektorálta: **dr. Zubánics László, dr. Zékány Krisztina**. Felelős szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina**. Képszerkesztő és közreműködő: **Fuchs Andrea**. Szolyvai Emlékpark – Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest. 2025. <https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2025/konf-2025.pdf>

Kőszeghy Elemér: *bélyeg a falon.* Versek. KMMI-füzetek XXXII. Beregszász, 2025. <https://kmmi.org.ua/konyvtar/kmmi-fuzetek/reszletes/belyeg-a-falon>

Mozaikkockák Kárpátalja múltjából. Egy tájkutató jegyzetei (in memoriam Várad-Sternberg János). Kárpátaljai Magyar Könyvek 313. Sorozatszerkesztő és felelős

kiadó: **Dupka György**. Lektorálta és jegyzetekkel ellátta: **dr. Zubánics László**. Felelős szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina**. Borító, műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt**. UNE UMOTI – Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025. Tárolt változat: <https://kmmi.org.ua/konyvtar/konyvek/reszletes/mozaikkockak-karpatalja-multjabol-egy-tajkutato-jegyzetei-in-memoriám-varadi-sternberg-janos>

Shrek Tímea: *Ördögszeg. Kárpátaljai mesék* (Második kiadás). Kárpátaljai Magyar Könyvek 306. MÉKK–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025. <https://kmmi.org.ua/konyvtar/konyvek/reszletes/or-dogszeg>

Dupka Nándor: *Pásztor Ferenc vértanú. „Hitét nem tagadta meg, inkább a halált választotta”. A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945–1991)*. Kárpátaljai Magyar Könyvek 314. A kiadványhoz ajánló sorokat **Molnár János**, a bereg-

szászi Szent Kereszt római katolikus templom plébánosa, püspöki helynök írt, aki egyben felhívja a tisztelt olvasók figyelmét, hogy „Imádkozunk boldoggá avatásáért!” Lektorálta: **dr. Dupka György**, **dr. Zubánics László**. Szerkesztette: **Kövy Márta**. Műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt**. A címlapon: Pásztor Ferenc portréja. KMMI–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025. Tárolt változat: <https://kmmi.org.ua/konyvtar/konyvek/reszletes/pasztor-ferenc-vertanu>

ELŐKÉSZÜLETBEN

* **A HUNGAROLÓGIA AKTUALIS KÉRDÉSEI NAPJAINKBAN** (történelem, társadalomtudomány és néprajz). Nemzetközi tudományos konferencia anyagai (Ungvár, 2023. október 26–27.). KMMI-füzetek XXXIII. Beregszász, 2025.

Összeállította: Dupka György